

İlahî Din Geleneği ve İslam*

(Karşılaştırma: Benzerlikler, Farklılıklar)

Prof. Dr. Ömer Faruk Harman

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, KURAMER Bilim Kurulu Üyesi

KURAMER

2021

İnanma duygusu insanın temel özelliklerinden biridir. Değerler sistemi oluşturma ve bunu bir iman kaynağına bağlanarak yapma bütün insanlar için ruhi ve içtimai bir zarurettir. Çünkü inanan ve böylece diğer canlılardan ayrılan insanın bu niteliği fitrîdir. İnsanlık tarihi ve bilimsel araştırmalar dinin insanla birlikte var olduğunu, dinsiz bir toplumun ve inançsız bir insanın olamayacağını göstermektedir. Kendini ve çevresindeki varlıkların niteliğini, var oluş sebeplerini sorgulayan insanın akliselimi, çeşitli kültürlerde farklı isimlerle anılıp farklı sayıda ve mahiyette tasavvur edilse de üstün bir kudretin varlığını kabul etmektedir. Günümüz araştırmalarında “kutsal” diye adlandırılan bu alan, tarihin her döneminde ve en ilkelinden en gelişmişine kadar bütün cemiyetlerde mevcuttur. Bunun gibi çeşitli kültürlerin kozmogoni ve antropogonilerinde genelde insanın belli bir amaç için, özellikle de tanrı veya tanrılara hizmet ve kulluk, ayrıca tanrıyı temsil ederek kozmik düzeni korumak için yaratıldığı kabul edilmektedir.¹ Dolayısıyla insan niçin yaratıldığını anlamaya, yaratıcısını bilip bulmaya çabalayan ve O’na karşı aczinin şuurunda olan, kutsalın tecrübesini yaşayan dinî bir varlıktır (homo religiosus). İlahî din geleneğinde de insan yaratıcısını bilip tanımak ve O’na kulluk etmek için yaratılmıştır;² buna “fıtratullah” denilmektedir.³

Bir hadiste her doğan insanın bu niteliğe sahip bulunduğu, yaratılışındaki bu özelliğin Yahudilik, Hıristiyanlık veya ateşperestlik tarzında şekillenişinin aile ve çevrenin eseri olduğu belirtilmektedir⁴ İnsanın yaratılış gayesi olan kulluk aklın Allah’ı tanınması, bilmesi, iradenin de O’na yönelip bağlanmasıyla gerçekleşmektedir. Allah bu hususta da kuluna yardımcı olmuş, ondaki bu fitrî his ve şuurunu ilahî vahiy ile yönlendirip geliştirmiş, onu başıboş bırakmamıştır.⁵ En güzel bir kıvamda yaratılan insanın⁶ yaratılışına yaraşır bir şekilde yaşaması için ona yol gösterecek kılavuzlar ve uyulacak prensipler göndererek rehberlik etmiştir ki bu prensipler bütününe “hak din” adı verilmektedir.⁷ İnsan, gerek yapısından kaynaklanan zaafı gerekse tarihi seyir içinde ve değişik coğrafyalarda ortaya çıkan farklılıklar sebebiyle zamanla ilahî menşeli ilkeleri unutmuş yahut çarpıtmış ve her defasında

* Bu tebliğ “Kur’an’ı Anlama Yolunda II” kitabında (Ağustos-2017, s. 295-303) neşredilmiştir.

1 Eliade, Histoire des croyances, I, 72; Hooke, s. 30, 46).

2 Çıkış, 20/2-3; Tesniye, 6/4-5; Matta, 4/10; Resullerin İşleri, 17/ 26-28; ez-Zâriyât, 51/56.

3 er-Rûm 30/30; Taberi, XXI, 40-42; Fahreddin er-Razi, XXV, 105).

4 Buhari, “Cena’iz”, 80, 93, “Tefsir”, 30/1, “Kader”, 3; Müslim, “Kader”, 22-25.

5 el-Kıyâme 75/36.

6 et-Tîn 95/4.

7 et-Tevbe 9/29, 33; el-Feth, 48/28; es-Saf, 61/9.

elçiler aracılığı ile bu ilkeler hatırlatılmıştır. Hz. Âdem Allah'tan aldığı bilgilerle hem kendi hayatına hem de zürriyetinin yaşayışına yön vermiş,⁸ Hz. Nuh'a birtakım tavsiyelerde bulunulmuş ve bu kurallar sonrakilere için de geçerli sayılmış,⁹ Hz. İbrahim'e sahifeler verilerek kavminden onun dinine tâbi olması istenmiş,¹⁰ Hz. Musa ve İsa'ya kitaplar verilmiş,¹¹ son olarak da yegane hidayet rehberi olmak üzere Kur'an indirilmiştir.¹² Dinin çeşitli tanımlarının ortak noktası, zihnen varlığı kabul edilen üstün güce veya güçlere karşı duyulan kalbi bağlılık ve teslimiyet duygusu ile bu kabulün gerektirdiği davranışların (ibadetler) ifasıdır. Çeşitli dillerde din karşılığı kullanılan kelimelerin kök anlamında kişinin yüce bir kudrete bağlılığı ve teslimiyeti yer almaktadır.

Arapça'da da din kelimesi yaratıcının emir ve hakimiyeti, kulun itaat ve teslimiyetine dayalı karşılıklı ilişkiyi ifade etmektedir. Şu hâlde dinin özünde kutsala bağlılık ve teslimiyet vardır. Bunu gerek eski dinlerde gerekse günümüzde mevcut bütün dinlerde görmek mümkündür. Vahiy geleneğine göre İslam hem ilk hem de son dindir. Özünü Allah'ın emir ve iradesine teslimiyetin oluşturduğu ve adını da bu özelliğinden alan İslam, Son Peygamber'in tebliğ ettiği dinin özel ismi olmakla birlikte¹³ tebliğlerinin esasını Allah'ın varlık ve

İnsan, gerek yapısından kaynaklanan zaafı gerekse tarihî seyir içinde ve değişik coğrafyalarda ortaya çıkan farklılıklar sebebiyle zamanla ilahî menşeli ilkeleri unutmuş yahut çarpıtmış ve her defasında elçiler aracılığı ile bu ilkeler hatırlatılmıştır.

birliğini tanıyıp O'nun iradesine teslim olma ilkesinin oluşturduğu daha önceki peygamberlerin tebliğ ettikleri dinin de adıdır. Nitekim Kur'an'ın bildirdiğine göre Nuh, "bana müslümanlardan olmam emrolundu" demiş,¹⁴ İbrahim'e müslüman olması emredilmiş,¹⁵ İbrahim ve Yâkub, oğullarına, "Allah sizin için bu dini seçti, o hâlde sadece müslümanlar olarak ölünüz" tavsiyesinde bulunmuştur.¹⁶ Kur'an'da

8 el-Bakara 2/37-38.

9 eş-Şûrâ 42/13.

10 Âl-i İmrân 3/95; el-Ala, 87/18-19.

11 el-Bakara 2/136.

12 el-İsrâ 17/9.

13 el-Mâide 5/3.

14 Yunus 10/72.

15 el-Bakara 2/131.

16 el-Bakara 2/132.

Benî İsrail peygamberleri, İslam kelimesiyle aynı kökten gelen fil ve isimlerle Allah'a teslim olmuş kişiler olarak takdim edilmekte,¹⁷ nihayet Hz. Muhammed de kendisine, tebliğ ettiği dine inanan ilk müslüman olmasının emredildiğini ve böylece müslümanların ilki olduğunu bildirmektedir.¹⁸ Ona ayrıca Ehl-i kitap ile ümmileri (Araplar) Allah'a teslim olmaya davet etmesi emredilmiştir¹⁹ Dolayısıyla Allah katında yegane din İslam'dır²⁰ ve Hz. Âdem'den Son Peygamber'e kadar devam eden vahiy geleneğinde bütün peygamberlerin getirdiği dinin özünü İslam, yani Allah'a teslimiyet kavramı oluşturmaktadır. Şu hâlde bütün peygamberler "Allah'ın dini, hak din, dosdoğru din, halis din" olarak adlandırılan İslam'ı tebliğ etmişlerdir.²¹ Buna göre İslam'dan başka bir din aramak anlamsız ve geçersizdir.²² Hak dinin temel nitelikleri ilahî kaynağa dayanması, bir peygamber tarafından tebliğ edilmesi, vahiy menşeli bir kitabının olması, Allah'ın birliği ve ahiret inancını içermesidir. Hak din, başlangıçtan itibaren iman esasları ve başlıca ahlak prensipleri bakımından daima aynı kalmışsa da ibadet şekilleri ve muamelât hükümleri yönünden bazı değişikliklere uğramıştır. Allah'ın iradesiyle gerçekleştirilen tekâmül şeklindeki bu değişiklik insanların ihtiyaçları ve kültür seviyeleriyle paralel olarak yürümüştür. İlk insanla başlayan hak din en gelişmiş şekline Son Peygamber'in

17 el-Mâide 5/44.

18 el-En'âm 6/14, 163; el-Mümin 40/66)

19 Âl-i İmrân 3/20.

20 Âl-i İmrân 3/19.

21 Âl-i İmrân 3/83; et-Tevbe 9/33, 36; ez-Zümer 39/3.

22 Âl-i İmrân 3/85; Taberi, III, 329-339; Fahreddin er-Razi, VIII, 100-110.

tebliğ ettiği vahiyle ulaşmıştır. Günümüzde kitabî dinler olarak kabul edilen Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam, asılları itibariyle hak dinin belirtilen temel niteliklerinde ortaktır; ancak ilk ikisinin kutsal kitaplarının zaman içinde maruz kaldığı değişiklikler ve farklı yorumlar bu dinleri İbrahimî gelenekteki ilkelerden kısmen uzaklaştırmış, böylece onlardaki sapmaları düzelterek, temel prensipleri daha açık biçimde ortaya koyacak yeni bir dine ihtiyaç doğmuştur.

İslam dininde her şeyin başında gelen tevhid inancı genel anlamda hak dinin en belirgin karakteristiği olup bu ilke ilahî dinin tarih içindeki bütün formlarında ısrarla vurgulanmıştır. Dinin menşesine dair bazı görüşlerde ilk tapınma objeleri olarak fetiş, totem, tabiat ve ruh gibi varlıklar üzerinde durulmuş ve insanlığın başlangıçta çok tanrı inancını benimserken bir tekamül sonucu tevhid inancına ulaştığı iddia edilmişse de bu alanda yapılan son araştırmalarda tek Tanrı inancının önceden beri var olduğu ortaya konmuştur.²³ Yahudiliğin önemle vurguladığı en temel ilke Tanrı'nın birliği hususudur. Tevrat'a göre ilk insanla onun çocukları ve Nuh,²⁴

Hak dinin temel nitelikleri ilahî kaynağa dayanması, bir peygamber tarafından tebliğ edilmesi, vahiy menşeli bir kitabının olması, Allah'ın birliği ve ahiret inancını içermesidir.

İbrahim, İshak, Yâkub, Yusuf bir olan Allah'a davet etmişlerdir. Musa'ya verilen on emirde ve Tevrat'ın diğer yerlerinde de üzerinde en çok durulan konu Allah'ın birliğidir.²⁵ Hz. Davud'un Zeburu'nda da (Mezmurlar) tek olan Tanrı'ya dua edilmektedir. Tanrı'nın oğlu olarak takdim edilen Hz. İsa da şeriattaki birinci emrin Allah'ın birliği olduğunu vurgulamaktadır.²⁶ Vahiy geleneği içinde tevhid inancı başlangıcından Kur'an'a kadar birbirine benzeyen ifadelerle anlatılmaktadır.

Kur'an'a gelindiğinde Allah'ın birliği fikrinin en güzel şekilde belirtildiği, bu alandaki yanlışlıkların düzeltildiği, eksikliklerin giderildiği görülmektedir. İslam'ın ortaya koyduğu tanrı kavramı ve diğer iman esasları çok açıktır. Yahudilik'te aşırı teşbihler Tanrı'nın antropomorfik tasvirine, Hıristiyanlık'ta aşırı sevgi beşer olan İsa'nın ilahlaştırılmasına, dolayısıyla tevhidden teslise düşülmesine yol açmıştır. İslam ise bu noktada tevhid anlayışında zamanla oluşan bulanıklığı

23 Schmidt, s. 283-290.

24 Tekvin 1/26-28; 4/26; 6/9.

25 Çıkış 20/2-3; Tesniye, 6/4-5.

26 Markos 12/28-29.

İslam inancına göre peygamberler arasında bir bütünlük ve süreklilik söz konusudur; peygamberler kendilerinden önce gelenleri tasdik etmiş, sonra gelecek olanı da müjdelemişlerdir.

gidermiş, yahudi ve hıristiyanlara tevhidde birleşme çağrısında bulunmuştur.²⁷ Peygamberlere iman bazı farklılıklara rağmen bütün ilahî dinlerde mevcuttur. Yahudilik'te Tanrı'nın peygamber aracılığıyla konuştuğu, Musa öncesi ve sonrası peygamberlerin varlığı hususu bir inanç esasıdır. Ancak Malaki²⁸ sonrasındaki peygamberler kabul edilmediği gibi her üç dinde ortak olan bazı peygamberlerle ilgili olarak peygamberlik misyonu ile bağdaşması mümkün olmayan

iddialar ileri sürülmektedir. Hıristiyanlık kendinden öncekileri benimseyip sonrasını reddetmekte, ayrıca peygamber kavramına farklı anlamlar yüklemektedir. İslam ise bütün peygamberleri tasdik etmekte, peygamberlere imanı müslüman olmanın şartı saymakta, onlara dair gerçek dışı iddiaları kabul etmemektedir. İslam inancına göre peygamberler arasında bir bütünlük ve süreklilik söz konusudur; peygamberler kendilerinden önce gelenleri tasdik etmiş, sonra gelecek olanı da müjdelemişlerdir.²⁹

Aralarında peygamberlik mertebesi bakımından bir fark gözetilmediği gibi ortaya koydukları ilkelerde de öze ilişkin herhangi bir farklılık söz konusu değildir. Onların her biri Allah'ın birliğine, ahiret gününe ve peygamberlerin getirdikleri ilahî mesajlara inanmayı öğütlemiştir. Farklılıklar, sadece zamanın gereklerine ve toplumun beklentilerine göre değişebilen ayrıntılarla ilgilidir. Bu da insanın sosyal ve psikolojik yapısına, hayatın gerçeklerine uygun bir olgudur. Hz. İsa, Tevrat'ı tasdik etmek ve İsrailoğulları'na haram kılınan bazı şeyleri helal kılmak için geldiğini beyan etmiş;³⁰ Tevrat ve İncil'de müjdelenen Hz. Muhammed de diğer görevlerinin yanında önceki milletlerin üzerindeki zahmet verici yükleri hafifletmek için³¹ gönderilmiştir. Bu elçilerden her biri, devirlerinin ve kavimlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak esasları öğretmek için gelmiştir. Son peygamber Hz. Muhammed ise alemlere rahmet olarak gönderilmiştir; hedef kitlesi sadece bir kavim veya bir bölge değil bütün zamanlar ve bütün insanlardır. Bundan dolayı onun bildirdiği esaslar hem bütün insanlığa hitap eder hem de fitrat ve tabiata uygundur. Kur'an'da

27 Âl-i İmrân 3/64.

28 Ahd-i Atık külliyatının son kitabı.

29 el-Bakara 2/41, 97; Âl-i İmrân 3/3, 39, 50, 81; el-Mâide 5/46; el-Ahkâf 46/30; es-Saf 61/6.

30 Âl-i İmrân 3/50.

31 el-A'raf 7/157.

belirtildiğine göre bazı peygamberlere sahifeler, bazılarına kitap verilmiştir. Şu hâlde her din mutlaka bir kutsal metne dayanmaktadır. Bu metinlerin gönderildiği topluluklar farklı olsa bile muhatabı insandır. Hz. Âdem'e verilen sahifelerle Tevrat, İncil ve Kur'an öz itibarıyla birbirinden farklı değildir. Allah, içinde hidayet ve nur bulunan Tevrat'ı indirmiş,³² Meryem oğlu İsa Tevrat'ı tasdik ederek gelmiş, ayrıca bir nur, yol gösterici ve muttakilere öğüt olarak İncil'i getirmiştir.³³ Hz. Muhammed de kendinden öncekileri tasdik eden Kur'an'ı tebliğ etmiştir.³⁴ Kur'an-ı Kerim, başlangıçtan kendi zamanına kadar geçen süre içindeki vahye ait geleneğin bütününe mirasçı olmuş bir kitaptır. Allah'ın dininin son halkası olan İslam önceki peygamberleri ve onların getirdiği ilahi mesajları kabul etmekte, peygamberler arasında ayırım yapmamayı Allah'ın dininin temel şartı saymaktadır. Kur'an'da birçok peygamberin ismi ve nitelikleri sayıldıktan sonra, *“İşte o peygamberler Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir; sen de onların yoluna uy!”* denilmektedir.³⁵ Resûl-i Ekrem-tebliğ ettiği dinle ahlaki açıdan da yeni bir şey bildirmiş olmamakta, önceden var olan evrensel ahlakî prensipleri devam ettirmektedir. Cumartesi yasakları dışında bugünkü Tevrat'ta yer alan ve Hz. Musa'ya bildirilen on emir farklı formlarda da

32 el-Mâide 5/44.

33 el-Mâide 5/46.

34 Âl-i İmrân 3/3; el-Mâide 5/48.

35 el-En'am 6/90.

olsa Kur'an'da muhafaza edilmektedir.³⁶ Hz. İsa da Tevrat'taki emirleri iptal için değil ikmal için geldiğini vurgulayarak Tevrat'ı tasdik etmektedir.³⁷ Diğer taraftan İnciller'de var alan ahlak prensipleri Kur'an'da da korunmuştur. Ahiret inancı üç dinde de mevcut olmakla birlikte yahudiler ve hıristiyanlar ebedî kurtuluşu sadece kendilerine hasretmekte,³⁸ bunu kendileri için bir ayrıcalık olarak görmektedirler. Hâlbuki İslam, hem bu dünyada hem ahirette mutluluk ve kurtuluş için belli bir ırka mensubiyeti değil Allah'a kulluğu ve ilahî emirlere uymayı şart koşmaktadır. Hz. Muhammed'den önceki peygamberlerin tebliğleri de ilahî kaynaktan geldiği hâlde onların dinlerine sonraki mensupları farklı isimler vermişlerdir. Ne Hz. Musa, getirdiği dine Yahudilik, ne de Hz. İsa tebliğ ettiği esaslara Hıristiyanlık adını vermiştir. Hz. Musa'nın getirdiği din kendisinden çok sonra Babil esaretinin ardından Yahudilik olarak adlandırılmış ve sadece bir kavme inhisar ettirilmiştir.

Hz. İsa'nın tebliğ ettiği din de kendisinden sonra Hıristiyanlık adını almış, böylece dinin merkezine Hz. İsa yerleştirilmiştir. Hâlbuki İsa, kavmini Allah'a kulluğa davet etmiş, kendisinin de Allah'ın kulu olduğunu ısrarla vurgulamıştır

Hz. İsa'nın tebliğ ettiği din de kendisinden sonra Hıristiyanlık adını almış, böylece dinin merkezine Hz. İsa yerleştirilmiştir. Hâlbuki İsa kavmini Allah'a kulluğa davet etmiş, kendisinin de Allah'ın kulu olduğunu ısrarla vurgulamıştır.³⁹ Kur'an hem yahudileri hem hıristiyanları unuttukları veya farklılaştırdıkları Allah'ın dinine tekrar davet etmekte ve bir Allah inancında buluşmaya çağırılmaktadır.⁴⁰ Kur'an'a göre yahudiler ve hıristiyanlar hahamlarını ve rahiplerini Allah'ın dışında rabler edinmişlerdir.⁴¹ Özde aynı olan din, zaman içinde

kutsal metinlerin ve dinî nasların yanlış yorumlanması, din âlimlerinin görüşlerinin kutsal kitap yerine geçmesi ve dinin anlaşılmasında bunların yegane geçerli kaynak olarak görülmesi sonucunda orijinal şeklinden saptırılmıştır. Yahudilerin peygamber bile saymadıkları, hatta nesebi konusunda çeşitli iddialarda buldukları Hz.

36 Çıkış 20/1-17; krş. el-Bakara 2/224; en- Nisâ 4/29; el-Mâide 5/32, 38, 89; el-İsrâ 1 7/ 23; el- Hac 22/30.

37 Matta 5/17.

38 el-Bakara 2/111.

39 Meryem 19/30-36.

40 Âl-i İmrân 3/64.

41 et-Tevbe 9/31.

İsa, hıristiyanlarca tam aksine ilahlaştırılmıştır...⁴² Nitekim İncil'e göre İsa Allah'ın birliğini vurgularken⁴³ Pavlus'un Filipililer'e Mektubu'nda (2/6) Allah ile eşitlenmektedir. Kur'an-ı Kerim yahudilere Musa'ya verilen Tevrat'ı, hıristiyanlara da İsa'ya verilen İncil'i uygulamalarını emretmekte, aksi takdirde hiçbir temele dayanmadıklarını ifade etmektedir.⁴⁴ Hz. İbrahim'i kendilerinden sayan ve gerçek dinin kendi dinleri olduğunu ileri süren Ehl-i kitab'a İbrahim'in yahudi ve hıristiyan olmadığını, onun hanif olduğunu, dolayısıyla Yahudilik ve Hıristiyanlığın zamanla İbrahimî özden uzaklaştırıldığını belirtmektedir.⁴⁵ Yahu-

dilik, Hıristiyanlık ve İslam arasındaki ortaklık ve benzerlikler sebebiyle İslam'ı tamamen Mûsevîlik ve Hıristiyanlığın etkisinde doğmuş bir din olarak görme iddiası, bu dinlerin kaynağının müşterek olduğu ve İslam'ın öncekilerde ortaya çıkan sapmaları giderdiği gerçeğinin göz ardı edilmesinin bir sonucudur.

Kur'an'ın ortaya koyduğu kâinat ve hayat anlayışı, hukuk ve ahlak ilkeleri, insana verdiği değer, hem kendinden öncekilere varis olup onları kuşattığı hem de kendinden sonra başka bir din ve kitap gelmeyeceği için çağlar üstü ve evrensel boyuttadır. Kur'an, insanın günahsız doğduğunu, sırf pişmanlık duygusuyla günahattan kurtulmasının mümkün olduğunu bildirerek, aslî günah inancını sürdüren Hıristiyanlık'tan; ırk, aile, kabile ve aşirete dayalı üstünlük ve seçkinlik iddialarını reddederek bu iddiaları sürdüren Yahudilik'ten ayrılmaktadır. Hz. Adem'le başlayan vahiy geleneğinin son halkasını oluşturan İslam peygamberler tarafından tebliğ edilen, fakat zaman içinde unutilan ya da insanlar eliyle bazı sapmalara uğratılan ilahî mesajın kıyamete kadar kalıcı olmak üzere tashih edilerek yeniden ifade edilmesinin adıdır. *"Bugün sizin için dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi*

Hz. Adem'le başlayan vahiy geleneğinin son halkasını oluşturan İslam peygamberler tarafından tebliğ edilen, fakat zaman içinde unutilan ya da insanlar eliyle bazı sapmalara uğratılan ilahî mesajın kıyamete kadar kalıcı olmak üzere tashih edilerek yeniden ifade edilmesinin adıdır.

42 el-Mâide 5/116; el-Hadid 57/27.

43 Markos 12/32.

44 el-Mâide 5/47,68.

45 Âl-i İmrân 3/67.

46 el-Mâide 5/3.

KURAMER
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
KUR'AN ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

KURAMER
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
KUR'AN ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı seçtim"⁴⁵ mealindeki âyet de bu hususa işaretle İslam'ın insanlık tarihi boyunca hiç eksik olmayan ilahî mesajın kemal noktası, Hz. Muhammed'in de bu rahmet ikliminin son peygamberi olduğunu anlatır. Hz. Muhammed'in Allah tarafından son peygamber olarak seçilip görevlendirilmesinin ardından miladi 610 yılında Mekke'de onun aracılığıyla insanlığa gelmeye başlayan vahiy yirmi üç yıl süreyle devam etmiş, Resûl-i Ekrem de vahiyle tesis edilen bu dini açıklamış, kural ve yükümlülüklerin uygulamasını göstermiş, peygamberliği süresince ilahî hitabın anlaşılması ve hayata geçirilmesinin üstün örnek şahsiyeti olarak ilk İslam toplumunu oluşturmuş ve onu eğitmiştir. Bu sebeple İslam'ın kavranmasında Kur'an ve Resûl-i Ekrem belirleyici role sahiptir. İslam'ın asıl kaynaklarının Kur'an ve Sünnet olduğu bütün İslam tarihi boyunca bir postulat olarak kabul edilmiş, Asr-ı Saadet'ten itibaren İslam toplumlarının fikrî ve amelî hayatı bu iki kaynak etrafında şekillenmiş, Kur'an ve Sünnet müslümanların tarihi tecrübesinde, zihniyet ve gelenek teşekkülünde mihver, yeni oluşum ve yorumlar için de başvuru ve denetim aracı olma özelliğini daima korumuştur.

Ömer Faruk Harman (1950-2021)

Bilecik/Söğüt'te doğdu. İstanbul İmam-Hatip Okulundan (1968) ve Pertevniyal Lisesinden mezun oldu (1969). İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (1972) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. Memuriyet hayatına İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde kütüphane memuru olarak başladı (1974). 1977'de aynı müessesede Dinler Tarihi Asistanı oldu. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünün, 1982 senesinde 41 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile Marmara Üniversitesine bağlı İlahiyat Fakültesine dönüşmesinden sonra 1983'te doktor, 1988'de doçent ve 1994'te profesör oldu. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Dinler Tarihi Öğretim Üyesi olarak görev yaparken, bir taraftan da İslâm Ansiklopedisinde müellif redaktör olarak çalıştı. 2005 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Paris Din Hizmetleri Müşavirliğine naklen atandı. 2009'da tekrar Üniversiteye döndü. Harman, vefatına kadar KURAMER Bilim Kurulu üyeliği yaptı.

KURAMER

2021